

L' APAT

UN CADA DISSAPTE

PREUS

Un número. 5 céntims. Un any de subscripció. . . 2'50 pessetas.
Deu números.. . . . 30 » Deu subscripcions anyals. 13 »

EN LA LLIBRERIA DE D. ALVAR VERDAGUER, RAMBLA DEL MITJ, 5, BARCELONA
Y EN CASA D. EUGENI GUAL, SANT SADURNÍ DE NOYA.

PLAT DEL DIA

El March.

Aixís l'anomenavam quan vivia ab nosaltres y aquest nom es el que millor refresca en nosaltres la seva memoria.

Era propietari de un inmens patrimoni, era possehidor de una inteligencia claríssima, era un home just, era bó de veras: haventi com hi ha molts homes richs, savis, justos y bons, no obstant el March era un home que no's confo- nia ab cap altre, tenia una caracterís- tica que el posava per demunt dels altres, y que li dava una fesomia ex- clusiva.

La característica de 'n March era son caracter intensament efussiu, manifes- tat més que per altra cosa, per sa pa- raula viva y desperta. No era pas cap orador ni cap xerraire tampoch, mes sa conversa producte de sa brillant fanta- sia y remarcada per enérgicas varia- cions de sa fesomia, resultava senzilla- ment inimitable.

Homes hi ha que viuen pera sí ma- teixos, altres que viuen pera la famí- lia, altres que viuen per un cercle tancat de relacions: el March vivia pera tothom.

Vull dir que de son patrimoni en dis- frutava tothom, sa ciencia estava

á disposició de tothom, sa justicia irra- diava á tothom, sa bondat la assaboria tothom. Y ell era de tots.

May va tancar-se, may va negar, may va dir: d'aixó no us en donaré.

Els pagesos, en el difícil problema de la replantació, haurian fracassat sense ell; podem dir que hi veyan pels seus ulls. No cal citar exemples.

La jovenalla en sas disputas ó bu- llangas cedia de bon grat á la mediació ó als renys d'ell: també de aixó 'n sa- bém interessants episodis.

Els amichs (y ho era tothom qui'l coneixia) en sas conversas ó excursions ó estudis no's podian passar sense ell: tots ne som testimonis.

Mort ell tots havem heradat de ell quelcom: ó sas experiencias, ó sos con- cells ó sos exemples, de tal manera, que de son nom y de sa fama tots ne som joyosos: ni sa memoria te tampoch cap aspror hont se pugan agarrar las urpas de la enveja ó de la murmuració.

Veusaquí el perque del monument, no del de pedra, del altre que temps ha li havem aixecat tots en nostra me- moria.

J.

Inauguració del monument

À N' EN

MARCH MIR

La pagesia catalana té son símbol ab en March Mir.

Pera perpetuar lo recort de tan predilecte sadurninench la *Federació Agrícola Catalana-Balear* iniciá la idea de erigir-li un monument en lo propi lloch en que visqué y morí.

Lo Rey d' Espanya, las Diputacions de Barcelona y Tarragona, las associacions agrícoles, ajuntaments, grans propietaris y fins los mes modestos terrassaires tots contribuïren ab sos donatius pera que lo nom d' en March Mir y lo recort d' éll se esculpís ab marbre y se fités ab pedra.

La entrega del monument per la comissió del mateix al poble de Sant Sadurní se portá á terme lo passat dijous festivitá de la Ascensió y revestí tanta importancia l' acte que fou una veritable solemnitat.

A las tres de la tarde y devant de un públich numerosísim y de lo Governador de la provincia, representacions de las diputacions de Barcelona, Tarragona, Autoritats locals, Federació Agrícola Catalana-Balear, prensa, associacions agrícoles, en lo balcó de la casa de la vila, lo secretari de la comissió del monument En Francesch X. Tobella y Argila, feya solemne entrega al poble de Sant Sadurní y en sa representació, á son ajuntament del monument, fent resaltar las qualitats que enaltiren á n' en March Mir y fent constar que era lo primer monument que s' aixecaba pera honrar la agricultura patria.

Després d' aquest acte, lo coro La Patria cantá algunas composicions de son escullit repertori, volent aixís honrar lo recort del mestre dels pagesos, del apostol de la viticultura de la terra.

Seguidament las numerosas representacions y séquit passaren al saló de la Casa de la vila ahont se celebrá una vetllada necrológica en obsequi d' en

March Mir, presidida per lo senyor Governador, y Presidents de las Diputacions ja anomenadas. Oberta la sessió, D. Pelegri Torelló llegí las comunicacions del President del Institut Agricol de Sant Isidro, del senyor Marqués de Camps, del Diputat del districte senyor Zulueta, y la llista de las numerosas associacions representadas en el acte y de las adheridas, que casi foren todas las de Catalunya.

Lo senyor Raventós, en representació de la Comissió del monument, lo senyor Alcalde, senyor Soler y March President de la Federació Agrícola, Presidents de las Diputacions, diputat senyor Alvarez, pronunciaren discursos enaltint la memoria d' en March Mir y fent ressaltar la significació y mérits contrets devant l' agricultura de la terra. Lo senyor Espinós en nom de la familia doná las gracias á las corporacions, poble, Autoritats, premsa y quants contribuïren á la erecció del monument, taucant l' acte lo Sr. Governador, que en nom dels agricultors castellans s' hi associá fent vots pera que al exemple donat per en Mir, altres segueixin sas pejjadas y contribuescan tots á la regeneració agricola total d' Espanya; y fent notar que la millor manera d' honrar lo recort de tan exemplar ciudadá era unintnos tots pera 'l bé y confonentnos tots en la aspiració d' esser bons pera quant puga agermanarnos.

Lo recort de la diada será inesborrable á quants pogueren assistirhi, y la solemnitat dels actes dignes del gran mestre y apostol que la agricultura catalana may deixarà de recordar.

GRATITUT

A n' Antón Agusti Parmentier, introductor y propagador de la patata á Fransa, sos compatricis li aixecaren un monument al peu del qual s' hi llegeix: «A Parmentier, gratitut del poble famolench». A n' en March Mir, l' apostol de la viticultura catalana també se n' hi dedica un y ¿qui dupte que una inscripció semblant escauria á son pedestal?

Si aquell escampá entre son poble un

tubercle preciós que es la base alimentaria de la població rural, en Mir ens portà cap a la replantació de las vinyas, sense las quals nostra comarca hauria restat un erm inmens; ell ab son exemple y concells ens doná l'ardidesa necessaria pera escometre aquesta obra de titans admirada de propis y estranys, que ja comensa a donar sos fruyts; altre vegada nostres cellers s'omplen del preuhat liquit, base de nostra prosperitat y punt de partida de nostre sustent.

Mes no cal escriureho, que ben presents los tindrán nostras comarcas aquells expresius mots y ben grabats quedarán en els cors de tots, sino en sa lletra, en son esprit, en sa crua significació.

La obra gran y humana la recordarán per tot arreu; els plans y las montanyas ens parlarán sempre d'ell y en tot per ahont hi hagi un cep ens vindrá al pensament l'esfors constant y intelligent d'en Mir. Cada vegada que contemplem aquest be de Deu de hermosos y ufariosos vinyars que encatifan de vert nostra comarca, recordem-nos de que hi ha hagut un home sense quina ajuda de son talent privilegiat, casi tot estaria encara per fer.

Gratitut és lo que Catalunya agrícola deu a son apóstol més sencer y entusiasta; un crit d'agrahiment eixit del fons de nostres cors és lo que ha de saludar per primer cop la representació material de son valer.

Cal que si volém cumplir ab aquest deber de gratitut femho quelcóm encare més gran y digne de sa memoria que la erecció d'un monument. Imitar son exemple, estudiar ab constancia y fé sobre la terra mateixa, fer el be, heus aquí la meilor manera d'honar sa memoria. Sols aixís li pagarém el tribut que tots li devém.

Isidro Campllonch y Romeu.

*
* *

Son los monuments representacions plásticas evocadores de la valua d'un home.

Antigament los afortunats en les batalles tenian dret a esperar-ho, car allavors tan sols veia 'l poble superioritat en la força brutal. Pro are 'ls temps cambiant, son també considerats ab dret al mateix los qu' en qualsevulla manifestació de la vida han sobrepuixat als germans llurs.

Jo, ab ingenuitat parlant, detesto 'ls monuments en general. Trovo que son un padró d'ignominia, una acusació perdurable contra la inmensa munió dels homes. L'ideal meu fora arribar a la supressió llur i aixó m'apar que seria un gran pas: m'agradaria un poble sense monuments perque tots los seus habitants fossin dignes de tenir-ne. M'agradaria que tot-hom hagués sa part en la dolça síntesis universal, essent remarkable cadasquí en un ordre especial, ço es, digne d'admirament l'un perque fós bó, perqu'estigués dotat de la saviesa aquell, lo de mes enllá perque al treball aimava i l'altre perque a la constança beneia.

Mes, hoy planyent-ho, es lo que exposo un somni que cal allunyar de la pensa nostra. Si 'm plau, a voltas, en moments d'explai, podém entretenir-nos a rumiar-ho com a un imposible atractiu, ventant ne 'l foc sacrosant per esblaimar les crudels dissorts del fat i gaudint de recordar-ho com a veritat futura. Nosaltres, optimistes, volém creure-hi ja en lo qu' ha d'esdevenir, assado llar-nos de la benauransa pressentida i copsar tota la suau poesia que xarboti vital visió enlluernadora.

Tornant a la grollera realitat, persó, havém de reconeixer qu'els escullids son encar contables. I diguem-ho ab noble sinceritat: es de fretura l'estimul dels sobresortints perqu' els altres se dessideixin. Quina tristura mes horrible! Haver d'enmirellar-se un ab les glories d'altri perqu'es desvetlli en ell l'intens dessig d'assolir-les no es una ben punyenta condició? Si, si qu'ho es mes som fets d'aquesta mena tan feble, tan sense voluntat i apatichs, qu'es de revensa n'acceptám ressignadament les conseqüencies. Altrement, infinites mercés si 'ls homes superiors fan obrir-nos els ulls a clarors purisimes!

Ben cert com lo dever hauria d'esperonar-nos en la cruenta brega, ben cert com ell sol hauria d'esser lo governall adreçador dels actes nostres. No ho es, malgrat tot, i encara que sigui dura la frase entenc que s'ha d'apuntar axi, impietosament. Se lluita per l'estimul i per la ambició: vetaqui la dita greu i alhora pregona. Per aixó quan naixen homes del tremp d'en Marc Mir la terra es assolejada i quan finan, contorvada i plorosa, no'n té pas suficient en servir arraixa endins sous freds pits a les despulles benvolgudes, qu'han d'aixecar-li un monument los homes per mostrar-lo a tots com a exemple d'imitament. Car un que lluiti per dever, un qu'estotzi a la bonesa i al talent i a la constança no es pas cosa de poc mes o menys: es augustal simbol que mentrestan no arribi la epoca de que vos parlava de bell començ un ha d'aidar a lloar hardidament.

I si avans he escrit qu'en principi detestava 'ls monuments deixan-me avinentar suare que m'afalagan també moltíssim. Qu'es estrany aixó'm preguntau inquietosos? Doncs una volta hos ho hagi explicat, en veritat hos dic que no li trovareu pas. Es una antimonía aquesta qu'apar existeixi i que, detingudament esbrinada, resulta no existeix, car ella i barriga magníficament en los replecs mes abscondits de l'ánima meva, un delitós contrast formant. I sino, amants sigueu d'escollar-me: detesto 'ls monuments en general perqu'endeveno que no tot-hom es dels escullids i m'afalagan, en lo sentit actual, perque donan testimoni de la renaixensa d'un poble.

Qu'el monument a en Marc Mir es producte de l'esclat d'un poble, si aixís vol que sigui considerada, ha d'esser-ho en totes ses manifestacion, sense excluir-ne a cap. Aixís, doncs, igualment s'han d'honorar als qu'en les arts descollin, qu'als que a les ciencias impulsin, qu'als que a les industries i al comerç assenyalin horitzons esplendids, qu'als que a les consuetuts típiques de l'oblit desempolsin, qu'als que a la agricultura donguin aires moderns.... Tots, en sa particular esfera d'activitat, son acreidors a que s'els prengui en considerament les energies esmerçades

per atanyer lo que mes los acorava. I, mes que a ningú, pot-ser a aquells que de la agricultura, font de tota maravella, han curat inefablement sempre, als brans campions que, com l'apostol infadigable al que avui's presta acatament, feren broillar un nombre inmens de tressors que romanian inactius en les entranyes de la mare eterna.

S'han d'honorar, en mon concepte, tan als que a la vida material aixamplin com als que a la vida espiritual enlairin. Dic malament, puix s'ha d'honorar doble als primers qu als segons, car ja va esmentar un alt pensador que sense 'l ventrell acomplert eran migrats los fruids qu'el cervell llavorava i massa descobriu, ab vostra clara intuició, que a aquells se deu lo que no sigui exacte en lo poble catalá 'l resultat de la exclamació justíssima.

Es de llei exalçar degudament als homes que s'ho mereixin.

Anfós Sans i Rossell.

PREGUNTAS Y RESPUESTAS

—¿Qué es lo más durader que 's pot conseguir ab l'or?

—El cel ó l'infern, segons l'empleo que d'ell ne fem.

—¿Quina es la cosa que una vegada perduda, no 's recobra may?

—La ignocencia.

—¿Qué es lo más persuasiu y eficás pera la moralisació de las criaturas y dels pobles?

—L'exemple.

—¿Quina es la cobardia que més bé sab disfressarse de valor?

—El desafío y 'l suicidi.

—¿Quina es la cosa que s'acull ab més precipitació, encara que en ella hi arrisquem la pau de tota la vida y la eterna y tot?

—La muller y el marit.